

znali denarna bremena. — Enako skoraj je z duhovensko biro, katere odvezo so na Štajarskem sklenili uže leta 1869., do novembra 1872. leta je bil čas za napovedbo odveze odločen, al le prav redki so bili, ki so do onega časa napoved predložili. Kmetje, tržani in grajščaki so se odločno izrekli proti vsaki odvezi. Glavarstva in vlada imajo vsled tega silno veliko opraviti, in čedalje boljše se kažejo težave tega odkupljevanja. 9 let imajo Štajarci postavu, pa skoraj nikjer še ni izvršena, v nekaterih krajih še pričeta ni. Odveznina bode premajhna, marsikatera dobra služba je slaba postala, duhovni ne bodo mogli shajati, in če bodo ljudje hotli dušnega pastirja imeti, treba bode plačo zboljšati in morali bodo znova biro dajati. — Govornik nadalje obširno spodbija trditev deželnega odbora in upravnega odseka, da se odveza bire priporoča iz gospodarstvenih ozirrov, da bira ovira prosto delitev in razkosovanje zemljišč, da bi odveza bila v korist plačevalcem in prejemnikom. Znano je, da gre ljudem silno trda za denar, odkupnina znašala bode okoli 3 milijone, kje jih bodo ljudje vzeli? Ta odkupnina bode tem večje breme, ker ne bode zadela cele dežele, ampak le nekatere in večidel ubožnejše kraje, kajti v boljših krajih so vsled ustanov plače duhovnikov navadno take, da jih ni treba z biroboljšati. To breme bo tem večje, ker zemljiška odveza ni še dovršena, ker še zdaj dotični dolg naše dežele znaša okoli 7 milijonov. Vi, veliki posestniki, pravi govornik, lahko silite, naj se bira odveže, ker vas to večidel ne zadeva, ali pa premorete še toliko, da jo odkupite, a kmet tega ne more storiti. Zemljiška odveza spravila je marsikaterega kmeta na kant, ravno tako bode z odvezo bire. Pomisliti je dalje, da ljudem bira zdaj ostaja, če duhovnika nimajo, ako pa bodo začeli odvezo odrajtovati, plačati bodo morali ves kapital in obresti. In kaj, če se odvezni kapital ali ves ali deloma zgubi, kdo bode potem zopet plačeval? Kje odveznino varno naložiti? Ali ni bolje, da kapital ostane pri ljudéh, ki obresti po pridelkih lahko plačujejo? In če bi se kapital varno naložil, ali je prav, da sedanji rod plačuje za vse potomce? — Poročilo pravi, da ljudje, ki oporekajo odvezi, ne spoznajo svoje lastne koristi! Al ta trditev je taka, kakor postopanje Turčinov, ki so nekdanj prihrumeli v naše dežele, vjetnike za glavo prijemali, jim prav rahlo z nožem vrat rezali, pri tem jih pa tolažili z besedami: „ne boj se, brate, ne boj se, nič hudega se ti ne godí“. Možje, ki so se s kmetijstvom tako malo pečali, da mislijo: „zemlje rastejo na drevesih“, hočejo več vedeti, kaj je za kmeta koristno, kakor kmet sam! (Živahna pohvala na levi in med poslušalci.) Gospodje na oni strani zastopajo 40.000 prebivalcev, ali mi na naši strani, akoravno smo v manjšini, zastopamo 400.000 ljudi. Če naj toraj pri buri obveljá želja 22 občin, ker — kakor napačno trdite — one zastopajo večino prebivalstva, potem bode dosledni in se umaknite nam, ki zastopamo ogromno večino Kranjske. Govornik dalje pojasnuje, da bi odveza bire bila tudi na škodo prejemnikom ter ugovarja poročilu tudi v tem obziru, da je pobiranje bire sitno, težavno. Konečno govornik pravi, ako se sklene postava, ljudstvu ne bode ostajalo družega, ko vlado prositi, da je ne potrdi.

Poslanec dr. Schrey zagovarja postavu s samo sofišičnimi po vse publiki frazami.

Poslanec Svetec ga zavrne ter pravi, da se je predgovornik izkazal prav tak advokat, kakor si naš kmet jezičnega dohtarja misli, namreč, da po potrebi reč zavija in zvija na desno ali na levo, kakor mu to ugaja. Če se je reklo, da se je bira na gornjem Avstrijskem brez nasprotovanja odvezala, a mi se ustavljamo, je to prav lahko razumljivo. Na gornjem Av-

strijskem so kmetje jako bogati, njim je bila odveza dovoljna. Druge razmere so pri nas na Kranjskem, kjer ni dežela bogata. Ko je kranjski deželni zbor sklenil le šestletno šolsko dolžnost, vse druge dežele pa osemletno, tačas so se nam rugali; a zdaj so druge dežele previdele, da je osem let šolske dolžnosti preveč in zdaj pravijo: „Kranjci so prav imeli“. Pustimo kmetovalcu, kakor sam zahteva, da odrajtuje biro v pridelkih, in nikar mu ne nakupičimo stroškov v denarjih, katerih ne more znašati.

Baron Apfaltrern sam pritrjuje, da veliki posestniki ne odrajtujejo čisto nobene bire, in katerih nobeden vinarja ne bode plačal za odveznino, zagovarjal je, se ve da, strankarski predlog. Kot kolovodja liberalcev udrihal je po duhovnikih, ter jim nespodobno postopanje gledé bire očital.

Poročevalec dr. Deu s prav ničevnimi in dolgočasnimi razlogi zagovarja predloženo postavu; konečno strastno napade poslanca Pakiža, očitaje mu, da je kot svetovalec občine Sodražice podpisal zapisnik, naj se bira odveže. A opekel si je pri tem gospod Deu svoj jezik do dobrega, kajti poslanec Pakiž se takoj vzdigae in ga popolno potolče dokazuje, da je občinski odbor, ko se je o tej reči posvetoval, bil mnenja tega, da gre le zato, da namestu pridelkov se vsako leto daje denar. A zdaj, ko smo prepričani, da bode treba vplačati ves kapital, imam upor vsega občinskega odbora proti postavi v rokah. Govornik prebere ta upor ter konstatira, da so ga podpisali vsi svetovalci in odborniki. (Čujte, gospod Deu!)

Po nasvetu poslanca Kluna se o predlogu Deteljem, da naj se zaradi predložene postave preide na dnevni red, glasuje po imenih. Za Deteljev predlog so glasovali samo narodnjaki, namreč: dr. Bleiweis, Detelja, Grasselli, Klun, Koblar, Lavrenčič, Navratil, Pakiž, Pfeifer, dr. Poklukar, Potočnik, Robič, Šavnik, Svetec, dr. Vošnjak in dr. Zarnik, — liberalci: baron Apfaltrern, grof Blagay, Dežman, dr. Deu, Dreo, vitez Gariboldi, vitez Gutmannsthal, Hočevnar, vitez Kaltenegger, Kecel, Lukman, Ledenig, Laschan, dr. Schaffer, vitez Savinschek, dr. Schrey, bar. Taufferer, grof Thurn in vitez Vesteneck pa so glasovali nasprotno. Toraj je bil Deteljev predlog ovržen. — Poslanec Klun zdajci objavi, da se narodna stranka ne bode udeležila specialne debate. Nemškutarska stranka pa potem sprejme postavu.

V tajni seji se sklene, da se ima splošna debata o uravnavi plač deželnih uradnikov vršiti v javni seji.

Potem dr. Poklukar v javni seji nasvetuje, naj se organizacija deželnih uradov odloži ter deželni odbor z vlado pogaja, da bi proti primerni odškodnini prevzela opravila deželnega knjigovodstva in blagajnice in prihodnjemu zboru nasvetuje organizacijo ostalih deželnih uradov, do onega časa pa uradnikom, katerih dohodki ne dosegaajo 1000 gld., dovoli nagrade do 200 gld.

Vitez Vesteneck spodbija Poklukarjev predlog, ki pri glasovanji, se ve, da tudi ne obveljá.

Mnogovrstne novice.

* *Petdeseti rojstni dan našega cesarja* 18. dne t. m. nameravajo primorski Slovani posebno slovesno praznovati. Na predvečer bodo kresi, podobni ognjeni verigi po vsem morskem obrežji oznanjali zvestobo in udanost, katero slovanski narod goji do presvitlega vladarja. Tržaško društvo „Edinost“ vabi v to napravo vse občine v okolici na Krasu in v Istri. Isto tako bode storilo goriško društvo „Sloga“. Ti kresi naj bodo Italijanom v znamenje in dokaz, da na Primorskem živi

zvesti slovanski rod, kateri nikdar ne bode dopustil, da bi se teh dežel le en palec odtrgal od naše Avstrije.

* *Kolera* pričela se je prikazovati na Ogerskem. Nadejamo se pa, da ni azijska kuga, ampak le spora- dična domača bolezen, katera se v jeseni rada prikaže.

* *Nove dopisnice tudi za odgovor.* S 1. avgustom so se uvedle dopisnice s plačanim odgovorom za notranje obćenje Avstro-Ogerske, za obćenje z Bosno in Hercegovino in za obćenje z Nemčijo. Dopisnica ima dva lista; prvi list služi za prvotno objavljenje, drugi pa za odgovor prejemnikov. Kedar se kdo posluži take dopisnice, mora pisati na drugo stran prvega lista ter se morata oba lista skupaj držati; kdor odgovarja na tako dopisnico, mora prvi list proč odtrgati, na drugi list pa pisati. Dopisnica velja 4 krajcarje. Dopisnico z odgovorom more dotičnik poslati samo v oni poštni okraj, od koder je prišla cela dopisnica. Dopisnice se lahko rekomandujejo.

Praznik sv. Cirila in Metodija na Dunaji.

Pismo G. Galagana J. S. Aksakovu. *)

Predsedatelj „slavjanskega občestva“ v Kijevu je prejel tiskano v ruskem jeziku pisano vabilo občestva slavjanskih študentov dunajskega vseučilišča k prazniku v spomin tisočletne slavjanske liturgije, katero sta vpe- ljala sv. Ciril in Metodij. V tem vabilu je bilo nazna- njeno, da služba Božja ima biti v slavjanskem jeziku po starih slavjanskih knjigah na Dunaji v cerkvi sv. Ane. Ker sem se ravno odpravljal za granico, sklenil sem kot ud kijevskega „slavjanskega občestva“ na podlagi imenovanega vabila udeležiti se praznika in prišel sem na Dunaj na vigilijo praznika, to je, 26. ju- nija zvečer.

Ker je bilo v vabilu rečeno, da se bo začela služba Božja ob 11. uri, tedaj odpravil sem se 27. junija uže ob 9. uri iskat cerkev. V cerkvi sv. Ane je bila tiha maša in cerkev polna ženskih. Najeti moj sluga me je peljal v zakristijo, kjer sem začel zakristana izpraševati o namenjeni službi Božji. On ni o tem nič vedel in rekel je, da se nič posebnega ne pripravlja; nazadnje pa mi je svetoval, naj grem v samostan redemtori- stov, v katerem je vedno nekoliko Čehov mnihov in je v cerkvi njihovi pridiga česka. Odpravil sem se v ta samostan, in, ker sem tudi tam našel tiho mašo, šel sem v zakristijo. Med tem, ko sem čakal českega

*) To pismo gosp. Galagana znamenitemu Aksakovu je jako važno, kakor za Ruse, tako tudi za druge Slavjane. Preblagi mož odkritosrčno pripoveduje, kar je zapazil v Beču. Za nas v Rusiji je njegovo mnenje važno zato, ker po od- stopu iz ministerstva slavjano-ljubivega ministra grofa Tol- stega so mnogi ruski časopisi grdo hujskali vlado in narod na nas, ki smo prišli iz Avstrije. „Bereg“ je celó pisaril, da „grof Tolsti je na mesto klasikov- učiteljev privabil iz av- strijskih — kabakov (Nemec bi rekel: „aus Winkelneipen“) poldrugsto nevednih srečolovcev“. Nu, dunajski dopisnik „Be- rega“ je bil sam, osobno, na prazniku slavjanske akademične mladine; imel je priložnost prepričati se, kdo je pravičen ali „Bereg“, ali gosp. Galagan? Dunajski dopisnik „Bereg“ o tem prazniku do zdaj še vedno — molčí! — Komentar pi- sati o pismu blagega moža, bilo bi greh; dovolj se mi zdi, da sem ga poslovenil, kolikor mogoče od besede do besede. Bojim se le, da tisti, ki so v 192. listu „Moskovskih Vedo- mosti“ čitali prekrasni original, bodo rekli, da sem ga slabo poslovenil.

Kaluga 30. julija 1880.

M. S. Bole.

mnih, katerega so mi obljubili poslati, je prihajalo va-njo mnogo ženskih razne starosti, vprašat, kedaj bo izpoved. Dolgo bi bil čakal, ko bi ne bil prišel iz cerkve tisti mnh, ki je imel tiho mašo. Njemu sem razložil, po kakem povodu sem prišel. Al ta jako bla- govidni česki mnh mi tudi ničesa ni mogel razjasniti. On je nekaj slišal o peti maši v slavjanskem jeziku, al kje in kedaj bode, o tem vsem ni nič vedel. Smeh- ljaje je rekel, da maše v slavjanskem jeziku tudi biti ne more, ker to je protivno pravilom rimske cerkve; taka maša more biti le pri novokatoličanih (ki se na- vadno starokatoličani imenujejo), kateri imajo na Du- naji svojo posebno cerkev.

S takimi neugodnimi rezultati sem se vrnil domov, kjer sem našel pisemce očeta Rajevskega, v katerem me je on opovestil, da je ravnokar prejel vabilo k slav- janski službi Božji, ki ima biti v cerkvi frančiš- kanskega samostana, pri kateri pa on sam biti ne more, ker mora opravljati, kakor vsako nedeljo, službo Božjo v svoji cerkvi. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Zagreba 20. julija. — Od sl. ravnateljstva nar. zoologičkoga muzeja prejeli smo sledečo prošnjo, katero naj bi naši gosp. prirodoslovci strokovnjaki o živalstvu blagovoljno „ad notam“ vzeli. Glasí se tako-le:

Molba.

„Jugoslavenški imenik bilina“ velezaslužnoga na- šega dr. B. Šuleka, kao što je i opet sjajno dokazao veliko bogatstvo našega jezika, tako je dobro došao i jezikoslovcu a i svakomu, koji se biljem bavi, da je pako tako dokazale su vrlo povoljne ocjene spomenutog djela. Nema dvojbe, da narod naš ima može biti jed- nako mnoštvo imena za životinje, a i to je blago što ga valja sakupiti, tim više sada, od kada oživotvoren- jem akademije znanosti i sveučilišta nastala je sve to veća potreba, da se jednom ustanovi znanstvena termi- nologija i nomenklatura za zoologiju, kao što i za druge znanosti.

Podpisani je već drugom prilikom izjavio svoje mnjenje o načinu sakupljanja i sastavljanja hrvatske zoologičke nomenklature; („Rad“ knjiga XXXVI, str. 86–87,) nu prije nego će se nomenklatura ustanoviti, treba po mogućnosti sakupiti sve narodno blago te ruke. Mnogo su dobra već sabrali Stulić, Vuk, Parčić i drugi leksikografi; ali ovi su često krivo tumačili imena živo- tinjâ, a još češće jednostavno dodali dotičnomu imenu životinje vrlo nedostatan tumač „vrst ptice“, „vrst ribe“ itd. A nemožemo više tražiti od pukoga jezikoslovca, pošto samo zoolog može biti dovoljno vješt označivanju životinja. Mnogo više gradje imamo od Erjavca, Ettin- gera, Fabera, Freyera, Pančića, Sabljara, Šuleka, Tor- bara, Vodopića, Vukasovića itd., ali i to nije sustavno uredjeno ni ustanovljeno, zato vrlo često neskladno, i to nije ni iz daleka sve, što ima u našem narodu.

Podpisani se već više godina bavi sakupljanjem imena životinja (živali), te ih kani kritički iz- raditi i izdavati. Nu pošto on nemože svuda do- spjeti, to se ovim putem obraća na sve rodoljube s mol- bom, da bi ga u tom poslu podupirali, priobćivši mu imena životinja i stavljajuć se s njim u savez, oso- bito kad bi trebalo sigurnošću ustanoviti, na koju živo- tinjsku vrst spada dotično ime.

Umoljavam sl. uredništva vsih slovenskih, hrvatskih i srbskih novina, da bi za volju same stvari pretiskali ovu molbu.

S. Brusina.